

Västmanlands två arkitekturpris 2019

Kokpunkten och The Steam Hotel – om- och tillbyggnad (Ångkraftverket), Västerås

Uppdragsgivare: PEAB/ Kokpunkten Fastighets (KFAB)

Arkitekt Ångkraftverket: Erik Hahr

Om och tillbyggnad:

Kokpunkten: Hotellentré och konferenslokal: Archus Arkitektur AB, Västerås

The Steam Hotel: Koncept och inredning, Spik Studios, Göteborg

Mark: Mälark AB, Västerås

Utsiktstorn och besökscenter, Grävlingsberget, Hälleskogsbrännans naturreservat, Västerfärnebo

Uppdragsgivare: Länsstyrelsen Västmanland

Arkitekt: Mikael Hassel och pS Arkitektur AB, Stockholm

Motivering

De två vinnande projekten 2019 illustrerar genom sina olika karaktärer bredden på begreppet arkitektur.

Ångkraftverkets material har mineraliskt ursprung, stålet, metallerna och teglet med god hållbarhet och själva den rektangulära formen som uttrycker stabilitet och beständighet. Byggnaden har stått under lång tid och kommer stå för lång tid framöver även om verksamheter och interiörer kommer att skifta.

Sedan 1930-talet när tornpannorna kom till, har byggnaden utgjort en reslig profil i Västeråsfjärdens östra hamnområde. Ett sådant dominant landmärke med sin höga fasad av rött mälardalstegel känns omistligt i landskapet. Byggnaden är högre än sin omgivning och kommer alltid att erbjuda en storslagen utsikt.

Träkonstruktionerna i Hälleskogsbrännan har organiskt ursprung och kommer att börja brytas ner under tiden som den nerbrunna skogen växer upp. Formerna är varierade och anpassade efter funktionerna samt terrängen.

På sitt egna vis är dessa verk barn av sin tid. Ångkraftverket uppfördes under en industriepok där framåtskridande var det självklara. Människan såg sig som en tämjare av naturkrafterna.

När Hälleskogsbrännan tillkommer kan det ses som i början av en ny epok, där anpassning och samspel med naturkrafterna är vägen framåt. När skogen växt upp kommer siktlinjer från spängerna och tornet gradvis att försvinna. Människans syn på sin plats i ekosystemet förändras och utsikter som tagits för givna övergår i nya insikter.

Teknik, historia och beslutet att en gång bygga det statliga ångkraftverket i Västerås är i sig så intressant att byggnaden 1999 utsågs till byggnadsminne, vilket ställer särskilda krav när byggnaden ska anpassas till nya funktioner. Den ombyggnad och de tillägg som nu gjorts innebär att byggnadens kvaliteter tagits tillvara med största hänsyn till bevarandekraven. Här finns nu upplevelsebad, hotell med konferens, restaurang samt förhoppningsvis ett framtida tekniskt el-museum. De nya verksamheterna har på ett föredömligt sätt gjort byggnaden tillgänglig för allmänheten. Besökaren kan uppleva höjden och volymen både i badet och i hotellet. Beslutet att genomföra nuvarande projekt och på det sätt som nu är gjort bör belönas med ett arkitekturpris.

Markplaneringen med gång- och cykelstråk samt ett torg med ångkraftverket i fonden bidrar till att göra platsen tilltalande men framförallt tillgänglig.

Att gå in i Steam hotel är lite som att gå ombord på ett skepp och låta sig färdas genom tiden. Från utsikten över Mälarkipelagen med dess första bosättare till industrinostalgisk Steampunk-kultur.

Har här kokats vatten till ånga som omvandlats till elektricitet?

Nu i upplevelsebadet vindlar tanken när vi ser flera våningshöga vattenrännor i kulörta färger med glada ungdomar komma forfarande till pop-musik.

Rummen i restaurang och hotell utgörs omväxlande av dunkla prång och gångar. Här finns hisnande hallar och en fantastisk utsikt över Mälarens vatten. Inredningen består av tunga material och med ålderdomliga instrument som berättar om industrihistorien.

Den stora branden i Västmanland 2014 var svår att förstå. Nu följer böcker, filmer och utställningar i dess spår för att om möjligt göra den begriplig. På den aktuella platsen finns ännu ett ofattbart sår i naturen. Här har Länsstyrelsen låtit uppföra ett besökscenter av hög arkitektonisk klass. Att med form och material lösa en besöksfunktion med bra tillgänglighet på det sätt som är gjort bör belönas med ett arkitekturpris.

Vi måste långt in i brandområdet på en smal grusväg med ett fåtal mötesplatser för att nå besökscentret. Växtligheten och djurlivet återtar terrängen och ger oss möjlighet att iaktta hur olika organismer gynnas av en brand. Skräddad av dramatiken och dynamiken skönjer besökaren så småningom parkeringsplatser, små servicebyggnader, en lång ramp och ett utsiktstorn på en liten höjd, Grävlingberget. Besökscentret med sina träspänger blir väl synligt samtidigt som det uppfattas som en del av naturen och landskapet.

Via de vindlande träspängerna tar sig besökaren steg för steg över den brända marken. I jämnhöjd med förkolnade stubbar, svedda stenar och nya spirande lövträd tar hen sig uppåt mot utsiktspunkten. Där öppnar sig vyn ända till horisonten. Vidden av branden blir tydlig och kanske även vidden av vår delaktighet i ekosystemet. Verket samspelar med landskapets förändring och tiden via trädets åldrande. Även via landskapets förändring och genom tiden det tar att gå alla stegen upp till utsiktstornet. Utformningen inbjuder på ett finkänsligt sätt till tid för paus och reflektion tack vare utplacerade bänkar och vindskydd.